

**Wokół Reformacji, Lutra
i Kościołów....**

Husytyzm. Zapowiedź Reformacji...?

Kobiety u kolebki Reformacji

Rzeczpospolita w dziełach Martina Zeillera

Z dziejów badań nad Reformacją w Polsce

Pamięć o ewangelikach na wystawach
muzealnych Mazur

Urszulanki na Dolnym Śląsku

Reorganizacja Kościoła ewangelicko-
-augsburskiego w Polsce międzywojennej

Projekty reorganizacji struktur Kościoła
katolickiego w Polsce

Ewangeliccy duszpasterze grup
nieformalnych w NRD

Uroczystość stulecia parafii ewangelickiej
w Ostrzeszowie

Die Bedeutung des Reformationsjubiläums

500-lecie Reformacji – wydarzenia
kulturalne

Berliński Kirchentag 2017

Współpraca powiatu gostyńskiego
i Unterallgäu

PRZEGLĄD
ZACHODNI

■ „Przegląd Zachodni” to czasopismo naukowe Instytutu Zachodniego ukazujące się nieprzerwanie od lipca 1945 r. Przez lata zmieniała się jego szata graficzna, nakład czy częstotliwość - do 1948 r. pismo było miesięcznikiem, do 1990 r. dwumiesięcznikiem, a obecnie jest kwartalnikiem. Stała pozostała struktura wewnętrzna proponująca czytelnikowi lekturę artykułów, materiałów, przeglądów i komentarzy, źródeł, polemik i dyskusji, ocen i omówień oraz kroniki naukowej. W różnych okresach pojawiały się rubryki: współczesna Czechosłowacja, kronika Niemiec współczesnych, korespondencje (stanowiące szczególnie ciekawe źródło dla lat 1945-1959), a nawet poezje oraz raporty, wywiady czy bardzo obszerne relacje z dyskusji, od 2010 r. - Instytut Zachodni we wspomnieniach. Zakres tematyczny publikacji zawsze był odzwierciedleniem charakteru naukowego i priorytetów badawczych Instytutu Zachodniego. Już w 1946 r. „Przegląd Zachodni” nakreślił swój profil, obejmujący tzw. problematykę zachodnią (Europa Zachodnia i Środkowa), zagadnienia niemieckie w aspekcie historycznym i aktualnym oraz całokształt problematyki polskich ziem zachodnich.

Po przełomie lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych XX w. oprócz tradycyjnego zainteresowania zagadnieniami historii i współczesności Niemiec oraz stosunków polsko-niemieckich, daje się wyraźnie zauważyć większe zainteresowanie tematyką europejską oraz regionami czy „małymi ojczyznami”. Łamy piśmnia zajmują materiały dotyczące polskiej rzeczywistości powojennej, często weryfikujące obowiązujące przez lata poglądy. Zauważalny jest renesans zainteresowania Ziemią Zachodnią i Północną, a w nowej rzeczywistości przedmiotem dociekań są przemilczane dotychczas tematy np. niemieckie dziedzictwo, identyfikacja z „prywatną ojczyzną”, kształtowanie nowej tożsamości czy euroregiony.

Początek nowego tysiąclecia to przede wszystkim poszukiwanie odpowiedzi na pytania, które zrodził nowy układ sił w świecie, transformacja polityczna, gospodarcza oraz mentalna krajów i społeczeństw postkomunistycznych, zjednoczenie Niemiec, pogłębianie i poszerzanie procesu integracji europejskiej czy wyzwania globalne. Różnorodność podejmowanej tematyki pozostaje zgodna z przyjętą formułą: Polska - Niemcy - Europa i w pełni korzysta z możliwości swobodnej i rzetelnej analizy procesów, zjawisk i zależności oraz pojawiających się nowych trendów światowych.

3 (364)
2017

**Czasopismo
Instytutu Zachodniego
w Poznaniu**

Kwartalnik

Instytut Zachodni

Przegląd Zachodni, nr 3, 2017

Instytut Zachodni

**PRZEGLĄD
ZACHODNI**

Ci 47b BP

WOKÓŁ REFORMACJI, LUTRA I KOŚCIOŁÓW....

- 5 Od Redakcji
- ARTYKUŁY
- 7 *Jarosław Nikodem*, Husytyzm. Zapowiedź reformacji czy jej pierwsza faza?
- 21 *Jerzy Strzelczyk*, Kobiety u kolebki Reformacji. Kilka przykładów literackiego zaangażowania
- 55 *Wacław Pagórski*, Rzeczpospolita Obojga Narodów w dziełach Martina Zeillera (1589-1661)
- 75 *Marceli Kosman*, Z dziejów badań nad reformacją w Polsce. Czasopismo „Odrodzenie i Reformacja w Polsce” i jego długoletni redaktor Janusz Tazbir
- 95 *Magdalena Izabella Sacha*, Biblia, toga, fisharmonia... Pamięć o ewangelikach na wystawach muzealnych Mazur
- 121 *S. Daria Klich OSU*, Dzieje urszulanek i ich szkół na Dolnym Śląsku
- 153 *Ks. Łukasz Krucki*, Reorganizacja Kościoła ewangelicko-augsburskiego w Polsce międzywojennej w świetle dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z 25 listopada 1936 r. oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 17 grudnia 1936 r.
- 175 *Michał Białkowski*, Projekty reorganizacji struktur Kościoła katolickiego w Polsce w zespole Sekretariatu Prymasa Polski Archiwum Archidiecezjalnego Warszawskiego
- 193 *Katarzyna Jedyńkiewicz-Mróz*, Duchowni ewangeliccy jako duszpasterze kościelnych grup nieformalnych w NRD (1969-1989)
- ŹRÓDŁA
- 221 *Arthur Rhode*, Uroczystość stulecia ewangelickiej parafii kościelnej w Ostrzeszowie. Tłumaczenie, wstęp i przypisy: *Roman Dziergwa*
- PRZEGLĄDY I KOMENTARZE
- 249 *Justus Werdin*, Die Bedeutung des Reformationsjubiläums aus deutsch-polnischer Grenzlandsicht
- 255 *Maria Wagińska-Marzec*, Obchody jubileuszu 500-lecia Reformacji – wydarzenia kulturalne
- 276 *Tomasz Budnikowski*, Kirchentag 2017. Ewangelickie Dni Kościoła w Berlinie
- 282 *Joanna Jakubiak*, Powiat gostyński i Unterallgäu: spotkanie ludzi i historia 15-letniej współpracy

OCENY I OMÓWIENIA

- 289 Heinz Schilling, Marcin Luter. Buntownik w czasach przełomu (omów. *Wolfgang Brylla*)
- 291 Markéta Pánková, Jan Amos Komeński w nas. Cytaty z dzieł Komeńskiego – inspiracje, pamięć, dziedzictwo (omów. *Marceli Kosman*)
- 295 *Wokół romantyzmu*, wybór, wstęp i opracowanie Tomasz Waszak i Leszek Żyliński (omów. *Anna Wolff-Powęska*)
- 301 Jan M. Piskorski, Polska – Niemcy. Blaski i cienie tysiącletniego sąsiedztwa (omów. *Monika Jania-Szczechowiak*)
- 306 Ian Kershaw, Do piekła i z powrotem. Europa 1914-1949 (omów. *Marek Białokur, Adriana Dawid*)
- 315 Benjamin Conrad, Umkämpfte Grenzen, umkämpfte Bevölkerung. Die Entstehung der Staatsgrenzen der Zweiten Polnischen Republik 1918-1923 (omów. *Jerzy Kołacki*)
- 318 Bogusław Drewniak, Muzyka z polityką w tle. Polska – Niemcy 1918-1945. Studia – szkice – materiały (omów. *Krzysztof A. Kuczyński*)
- 320 (Red.) Marek Mikołajczyk, Człowiek, naród i państwo wobec wyzwań XX wieku (omów. *Jerzy Kołacki*)
- 324 (Red.) Ernest Kuczyński, Sagen, was ist! Jürgen Fuchs zwischen Interpretation, Forschung und Kritik (omów. *Tomasz G. Pszczółkowski*)

Z KRONIKI NAUKOWEJ

- 331 *Agata Kochanowska*, Jubileusz profesora Huberta Orłowskiego
- 333 *Tomasz Morozowski, Jacek Kubera*, Niemcy przed wyborami parlamentarnymi w 2017 r. Strategie – kampanie wyborcze – prognozy
- 338 *Tomasz Morozowski*, Wybory do Bundestagu w dyskusjach Instytutu Zachodniego
- 342 *Agata Kochanowska, Magdalena Kowalewicz*, Reformacja – spór o dziedzictwo. Retrospektywa – rewizja – redefinicja

RADA REDAKCYJNA

Członkowie krajowi: Klaus Bachmann, Jan Barcz, Hanka Dmochowska, Marian Golka, Witold Góralski, Marceli Kosman, Justyna Schulz (przewodnicząca), Aleksander Posern-Zieliński, Hanna Suchocka, Anna Wolff-Powęska

Członkowie zagraniczni: Stefan Garsztecki, Hans Henning Hahn, Jonathan Huener, Henryka Ilgiewicz, Dagmara Jajeśniak-Quast, Rudolf Jaworski, Kai Olaf Lang, Guglielmo Meardi, Jaroslav Panek, Klaus Ziemer, Katarzyna Żukowska-Gagelmann

REDAKTORZY TEMATYCZNI

Przemysław Hauser, Jerzy Kozeński, Tomasz Schramm – historia, Stanisław Lisiecki – socjologia, Jerzy Kałużny – nauki o kulturze, Tomasz Rynarzewski, Piotr Kalka – ekonomia

Piotr Jabkowski – redaktor statystyczny

Anna Murawska – redaktor językowy (język polski)

Eberhard Schulz – redaktor językowy (język niemiecki)

Jonathan Chumas – redaktor językowy (język angielski)

RECENZENCI ZEWNĘTRZNI

Michał Chmara, Bożena Górczyńska-Przybyłowicz, Bernadette Jonda, Bogdan Koszel, Albert Kotowski, Matthias Kneip, Peter Oliver Loew, Henadz Sahanowicz, Renata Schaefer, Janusz J. Węc

KOLEGIUM REDAKCYJNE

Redaktor naczelny: Natalia Jackowska

Członkowie: Marek Mikołajczyk, Anna Potyrała, Ilona Romiszewska

Sekretarz redakcji: Romualda Zwierzycka

Tłumaczenia w języku angielskim: Małgorzata Wiertelwska

Tłumaczenia w języku niemieckim: Krzysztof Malinowski

Adres redakcji: Instytut Zachodni, 61-854 Poznań, ul. Mostowa 27

Redakcja nie zwraca materiałów niezamówionych oraz zastrzega sobie prawo skracania i adiustacji tekstów

Czasopismo jest indeksowane w bazie ERIH PLUS i Index Copernicus International

Wszystkie teksty są dostępne na stronach internetowych: www.ceeol.com i www.ebscohost.com, a streszczenia w języku angielskim: www.cejsh.icm.edu.pl

Czasopismo jest recenzowane

Informacje dla autorów oraz dotyczące procedury recenzowania są dostępne na stronie internetowej.

Redakcja wdrożyła procedurę przeciwdziałania praktykom *ghostwriting* i *guest authorship*

Wersja papierowa pisma jest wersją pierwotną (referencyjną).

WYDAWCA: INSTYTUT ZACHODNI

61-854 POZNAŃ, UL. MOSTOWA 27

tel. 61 852 28 54; fax 61 852 49 05; e-mail: wydawnictwo@iz.poznan.pl; www.iz.poznan.pl
www.pz.iz.poznan.pl

WYDAWNICTWO I DRUKARNIA UNI-DRUK s. j.
62-030 Luboń, ul. Przemysłowa 13, tel. 61 899 49 49 do 52

INHALT

Um die Reformation, Luther und Kirchen herum...

Jarosław Nikodem, Der Hussitismus. Die Vorankündigung der Reformation oder ihre erste Phase?

Jerzy Strzelczyk, Frauen und Ursprünge der Reformation. Einige Beispiele des literarischen Engagements

Wacław Pagórski, Die Polnisch-Litauische Adelsrepublik in den Werken von Martin Zeiller (1589-1661)

Marceli Kosman, Aus der Geschichte der polnischen Reformationsforschung. Die Zeitschrift "Odrodzenie i Reformacja w Polsce" und ihr langjähriger Herausgeber Janusz Tazbir

Magdalena Izabella Sacha, Bibel, Talar und Harmonium. Erinnerung an Evangelische in den Museumsausstellungen der Region Masuren

s. Daria Klich OSU, Zur Geschichte der Ursulinen und ihrer Schulen in Niederschlesien

ks. Łukasz Krucki, Die Umorganisation der Evangelisch-Augsburgischen Kirche in Polen der Zwischenkriegszeit im Licht des Dekrets des Präsidenten der Republik Polen vom 25 November 1936 und der Verordnung des Ministerrates vom 17 Dezember 1936

Michał Białkowski, Die Pläne der Umstrukturierung der katholischen Kirche in Polen in der Sammlung des Sekretariats des Primas von Polen im Archiv der Erzdiözese Warschau

Katarzyna Jędynakiewicz-Mróż, Die evangelischen Pastoren als Seelsorger der informellen Gruppen in der DDR (1969-1989)

Arthur Rhode, Die Feierlichkeiten anlässlich des 100. Jubiläums der evangelischen Kirchgemeinde in Ostrzeszów. (Übersetzung, Einleitung, Anmerkungen) *Roman Dziergwa*

Justus Werdin, Die Bedeutung des Reformationsjubiläums aus deutsch-polnischer Grenzlandsicht

Maria Wagińska-Marzec, Das 500. Jubiläum der Reformation – kulturelle Ereignisse

Tomasz Budnikowski, Deutscher Evangelischer Kirchentag 2017. Berliner Treffen der deutschen Evangelischen

Joanna Jakubiak, Landkreis Gostyń und Unterallgäu: Begegnung der Menschen und die Geschichte der 15-jährigen Zusammenarbeit

CONTENTS

Around Reformation, Luther and the Churches...

Jarosław Nikodem, Hussitism. A preindication of the Reformation or its first phase?

Jerzy Strzelczyk, Women at the cradle of the Reformation. Some examples of literary involvement

Wacław Pagórski, The Polish-Lithuanian Commonwealth in the works of Martin Zeiller (1589-1661)

Marceli Kosman, From studies on the Reformation in Poland. The journal "Odrodzenie i Reformacja w Polsce" and Janusz Tazbir, its long-standing editor-in-chief

Magdalena Izabella Sacha, The Bible, the gown, the harmonium... Memory of the evangelicals at the museum exhibitions in the Masuria

S. Daria Klich OSU, The history of the Ursulines and their schools in Lower Silesia

Rev. Łukasz Krucki, Reorganization of the Evangelical-Augsburg Church in interwar Poland in the light of the decree of the President of the Republic of Poland of 25 November 1936 and the regulation of the Cabinet of 17 December 1936

Michał Białkowski, Projects of a reorganization of the structures of the Catholic Church in Poland in the documents of the Secretariat of the Primate of Poland in the materials of the Archive of the Warsaw Archdiocese

Katarzyna Jędynakiewicz-Mróż, Evangelical ministers as pastors of informal church groups in the GDR (1969-1989)

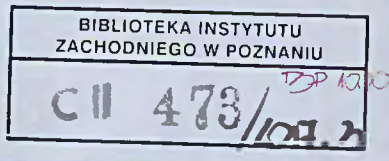
Arthur Rhode, Celebration of the centenary of the evangelical parish in Ostrzeszów. (translation, introduction, footnotes) *Roman Dziergwa*

Justus Werdin, Die Bedeutung des Reformationsjubiläums aus deutsch-polnischer Grenzlandsicht

Maria Wagińska-Marzec, Celebrations of the quincentenary of the Reformation – cultural events

Tomasz Budnikowski, Kirchentag 2017. The Berlin convention of German evangelicals

Joanna Jakubiak, The Gostyń district and Unterallgäu: a meeting of people and a history of 15 years of cooperation

PL ISSN 0033-2437

